

વર્ષ-૧૪, અંક-૦૨, સંવત ૨૦૭૪ ફાગણ સુદ-૧૨,
પ્રસિધ્ધ તા. ૨૭-૦૨-૨૦૧૮, મંગળવાર
છુટક નકલ રૂ. ૬-૦૦, વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૭૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2018-2020 Valid up 31-Dec-2020
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
PMG/HQ/012/2018-20 Valid upto 31-12-2020

જ્ય પરમાત્મા

યદ્દર્શનં સુપુણ્યં ચ ફલદાયિ તથા મતમ્ ।
પરોપકૃતિકાર્યે ચ યઃ સ્મર્થો વિભાસતે ॥
તીર્થરૂપઃ સ્વપ્રકાશઃ સચચિદાનન્દભૃચ્ચ યઃ ।
સદ્ગુરુઃ વલ્લભં વ્યાસં ભાવપૂર્વ હિ તેનતા ॥

જેમનું દર્શન પુણ્યમય ફલદાયી છે. જેઓ પરોપકારના કાર્યમાં સમર્થ એવા પ્રકાશિત થઈ રહે છે. જેઓ તીર્થરૂપ છે અને સચ્ચિન્મય આનંદને ધારણ કરનાર છે, તે સદ્ગુરુ વલ્લભ વ્યાસને અમો ભાવપૂર્વક પ્રણામ કરીએ છીએ.

ઋષભઃ શુક્રદેવો યે કબીરસંજ્ઞિતોત્તમઃ ।
“રમુજી” ત્યવતારાસ્તે ધૃતાસ્તસ્મૈ નમોનમઃ ॥
અવતારેષુ ચૈતેષુ વિશિષ્ટાં જ્ઞાનસાધનમ્ ।
ચકાર ગુરુદેવો યઃ તસ્મૈ રમૂજિને નમઃ ॥

ઋષભદેવ, શુક્રદેવ, કબીરજી અને રમુજીલાલ વગેરે અવતારો જેમણે ધારણ કર્યા છે અને આ અવતારોમાં જેમણે વિશિષ્ટ જ્ઞાનસાધના કરી છે તેવા ગુરુદેવ રમુજીલાલને વારંવાર નમસ્કાર હો.

(ગુતાંગથી ચાલુ...)

જો આપણે આત્મસમર્પણ કરવું હોય તો ડગુમગુ શ્રદ્ધા કે નિર્બળ દ્રઢતાથી નહિ ચાલે. કોઈપણ સંજોગોમાં શ્રદ્ધા ડગે નહિ. મનમાં લોમવિલોમથાય નહિ અને અચળ નેટ-ટેકવાળી શ્રદ્ધા હશે તો જ આત્મસમર્પણ કરી શકાશે. સમર્પણની વાતો કે વિચાર કરતા બની શકે તેટલો આત્મોત્સર્ગ કરવાનો વિચાર અમલમાં રાખી ક્રમેક્રમે આત્માનું વિલોપન કરતાં જવું, તેજ મનને વશ કરવાની કે વિચારોને અટકાવવાની યોગમાર્ગની ગુરુચાવી છે.

ઘણા લોકો મનને વશ કરવાનો ઉપાય પૂછે છે, પરંતુ મન તો જડ છે. મનનું અસ્તિત્વ માનસિક વિચારોને લીધે જ છે. મનનું બેકાબૂભર્યું વર્તન પતનનું કારણ છે. કેમકે માનસિક વિચારો સાથે આત્મા દોરાય છે અને જેટલો આત્મા મન તરફ દોરાય છે તેટલો તે મનના વેગને રોકવા અશક્તિમાન બને છે. માટે જો આત્મામાંથી અહમપણું અને મમપણું કાઢી નાંખી તેને અહમ્-મમ-પણા વિનાનો બનાવવામાં આવે તો આત્મોત્સર્ગથી આત્મામાં સ્વયંપણું ન રહેતાં સાચારૂપે તે પ્રભુનો બની જાય છે. જેમજેમ તે પ્રભુનો બનતો જશે તેમતેમ તેમાંથી અહમ્પણાનો તાત્વિક અંશ પણ નિર્મૂળ થતો જશે.

સંસાર એટલે અહમ્ અને અહમ્ એટલે સંસારની જડ, જેનામાંથી અહમ્ ગયું તેનામાંથી મમ્ એટલે મારાપણાનું તત્ત્વ આપોઆપ જતું રહેશે. જો તમારામાં અહમ્ અને મમપણું વિલય પામશો તો તમો માત્ર પ્રભુના થઈ જશો. તે સમયે તમારી ઈચ્છામાં કોઈ દોષ કે સ્વાર્થ રહેલો નહિ હોય. તમે પ્રભુના સંતાન છો. પ્રભુ તમને સ્વીકારવા-ભેટવા અને ગોદમાં લેવા આતુર છે, પણ તમારામાં અહમ્રૂપી રાક્ષસ વ્યાપક હોવાથી તમે પ્રભુકૃપાથી વંચિત રહો છો. પ્રભુ તમને લાંબા હાથ કરી બાળકને પોતાની તરફ બોલાવતા પિતાની માફક બોલાવે છે, પણ તે પિતા તરફ દોડી જવા ક્રિયાશીલ બન્યા વિના તમો પ્રભુને મળી શકશો નહિ.

૦૦૦૦૦

૫૦

શિષ્ય :- અમોએ સાંભળ્યું છે કે પવિત્ર માતાપિતાના સંતાનનું મન કદાપિત ચલિત થતું નથી. શું આ સિદ્ધાંત ખરો છે, તે કૃપા કરી સમજાવો.

ગુરુદેવ :- તમારું કહેવું સાચું છે. તે બાબત પર એક દૃષ્ટાંત છે. વર્ણી પ્રાચીન સમયના જીવન, વિચારો અને અડગ ભાવનાની અત્યારના જીવન, વિચારો અને ભાવના સાથે તુલના કરવા જેવી છે.

દૃષ્ટાંત

પ્રભુ રામને મહારાજા દશરથે સ્વમુખે વનવાસ સ્વીકારવા નહોતું, તો પણ રામ વનવાસ જવા તત્પર થયા; ત્યારે માતા કૌશલ્યાએ રામને કહ્યું કે :- સંતાને નવ મહિના પેટમાં રાખવાથી અને પોતાનું દૂધ પીવડાવવાથી પિતા કરતાં માતાનો પોતાના સંતાન ઉપર પ્રથમ અને વિશેષ અધિકાર હોઈ, હું અને રાજ્યગાદી સ્વીકારવા અને વનમાં ન જવા કહું છું. ત્યારે ભગવાન રામે પિતાનું વચન પાળવાનો પુત્રનો પ્રથમધર્મ છે, એમજાણાવી રાજ્ય-સંપત્તિ, રાજ્યગાદી અને સર્વ સુખનો ત્યાગ કરી, વલ્કલ પહેરી વનવાસ સ્વીકાર્યો. ફરતાં ફરતાં ભગવાન રામ, માતા સીતા અને તેમની સેવામાં લઘુબ્રાતા લક્ષ્મણ પંચવટી પહોંચે છે અને ત્યાં તે વખતે વસંતઋતુ પુરબહાર ખીલેલી છે, વનલતા-વૃક્ષો નવપલ્લવિત થએલા છે અને સ્વર્ગના નંદનવનસમું પંચવટી વન દીપી રહ્યું છે વનના પંખીઓ ફળોનો આસ્વાદ લઈ કિલકાર કરી રહ્યા છે. ખળખળ કરતાં ગોદાવરીના અમીમય વારિ વહી રહ્યાં છે, આકાશમાં આનંદની છાયા પ્રવૃત્તિ રહી છે, વસંત વધામણાં લઈ રહી છે, વૃક્ષોની ઘટામાં અને શીતલછાયામાં ભગવાન રામની પર્ણકુટીકા આકાશમાં ચંદ્ર સમાન શીતલતાને પ્રદીપ્ત કરી રહી છે, મંદ મંદ શીતલ પવન વહી રહ્યો છે. તે સમયે ભગવાન રામફળફળાદિ લાવવા જાતે જાય છે, ત્યારે લક્ષ્મણ કહે છે કે વડીલ ! જ્યાં સુધી હું સેવક હાજર હોઉં ત્યાં સુધી આપે જવાનું ન હોય. હું દરરોજ જાઉં છું, તેમજઈને ફળો લઈ આવીશ. ત્યારે રામકહે છે :- ના, ના. આજે મને મારી પસંદગીના ફળો લઈ આવવા દે અને તું જનક તનયાની રક્ષા કર. આજે મને આવતા મોડું થશે, મારી ફિકર ન કરીશ શેષાવતાર લક્ષ્મણ, પર્ણકુટીના દ્વાર પાસે ધનુષ્ય બાણ લઈ પર્ણકુટીને પહેરો ભરી રહ્યા છે, ત્યાં માતા સીતાએ લક્ષ્મણ, લક્ષ્મણ, કહી બૂમમારી. સત્વર સફાળા લક્ષ્મણ સીતામાતા પાસે ગયા અને કહ્યું કે :- માતા શી આજ્ઞા છે ?

ત્યારે સીતાએ કહ્યું :- મને નિદ્રા આવી છે માટે ઓશીકું લાવી આપો.

લક્ષ્મણે ગોળ પથ્થર ઓશીકા માટે આપ્યો.

સીતાએ તેના ઉપર મસ્તક મૂકી કહ્યું કે આ તો ખૂંચે છે તેથી બીજું ઓશીકું આપો.

લક્ષ્મણે સુંવાળા ઘાસપાલાની પૂળી બનાવી સીતામાતાને ઓશીકા માટે આપી. તો તે પણ ખૂંચે છે, એમ જાનકીએ કહ્યું.

ત્યારે લક્ષ્મણે કહ્યું :- માતા ! આ અઘોર જંગલમાં બીજું ઓશીકું ક્યાંથી મળે કે લાવી શકું ?

ત્યારે માતા સીતાએ કહ્યું :- તમારી જંઘા ઉપર તમારા ખોળામાં મસ્તક મૂકી મને સૂવા દો. ભયભીત જંગલને લીધે મને ગાઢ નિદ્રા આવતી નથી, માટે તમારા ખોળામાં સૂઈ હું શાંતિ અને આરામની નિદ્રા લઈ શકીશ.

આથી લક્ષ્મણ ગભરાયા અકળાયા અને કહેવા લાગ્યા કે :- ના, ના. માતા ! એ નહિ બને પછી લક્ષ્મણે સત્વર વિચાર કર્યો કે માતા સમાન ભાભીની આજ્ઞા ન પાળું અને સેવક થઈને સેવા માટે આવ્યો છું. તેથી વચન ઉઠાવું તે પણ અયોગ્ય છે. મન પવિત્ર છે તો મને શો વાંધો છે. એમ વિચારી ભલે આપની આજ્ઞા પાળું છું, એમ કહી પલાંઠી વાળી પોતાના ધનુષ્ય-બાણને સાક્ષીરૂપે પકડી રાખી લક્ષ્મણ સ્થિર મનથી બેઠા. સીતા દિયરના ખોળામાં મસ્તક મૂકી નિદ્રાધીન થયાં. તે સમયે ઝાડ ઉપર એક પોપટ બેઠો હતો, તે પોપટે કહ્યું :-

પુષ્પં દૃષ્ટવા ફલં દૃષ્ટવા, દૃષ્ટવા સ્ત્રીણાં ચ યૌવનમ્ ।

ત્રીણિ રત્નાનિ દૃષ્ટૈવ, કસ્ય ન ચલતે મનઃ ॥

જ્યાં નૂતનપુષ્પો, નવપલ્લવિત પત્રો અને સુરમ્ય ફળોથી સોળેકળાએ વસંત ખીલી રહી હોય. શીતલ ઝરણાનો ખળભળાટ અને પવની પ્રેમભરી ઝડીઓ વરસી મનને પ્રફુલ્લિત કરતી હોય, જ્યાં સંપૂર્ણ એકાંત હોય, અત્યંત રૂપવાન અને યૌવન છલકતી મદભર યૌવનાનો સ્પર્શ થતો હોય, હૈયાના તાર ઝણઝણી ઉઠે અને પ્રેમપ્રગટે તેવી આલ્હાદક ઋતુ હોય, ત્યાં કોનું મન સ્થિર રહે ?

લક્ષ્મણે જવાબ આપ્યો કે :-

પિતા यस્ય શુવિર્ભૂતો, માતા यस્ય પતિવ્રતા ।

જ્ઞાનાંકુશે સમુત્પન્ને, તસ્ય ન ચલતે મનઃ ॥

હે શુક ! જેના પિતા ભોગી છતાં સંયમી, વિવેકપૂર્ણ, બુદ્ધિશાળી, પવિત્ર સદાચારી મનના હોય, જેના મનમાં કે આંખમાં પરસ્ત્રીને માતા સમજવાની જ્ઞાનાંકુશવાળી ભાવના હોય અને જેની માતા પતિવ્રતા સતી હોય, તેને ગમે તેવા ઉત્તેજક સાધનો મળે તોપણ પવિત્ર માતાપિતાના સંતાનનું મન કદાપિ ચલિત ન જ થાય.

ભારતવર્ષ પ્રાચીન સમયમાં સિદ્ધાંતવાદી અને આવા પવિત્ર ચારિત્ર્યવાળા મહાપુરુષોના ઉન્નત જીવનથી મહાન ગણાતો હતો. આજે આવી ભાભી પ્રત્યે માતૃભાવ રાખનાર દિયર અને દિયર પ્રત્યે પુત્રભાવ રાખનાર ભાભી કેટલાં હશે અને હોય તો તેમની ભાષામાં, આંખમાં અને હૈયામાં સીતા અને લક્ષ્મણ જેવા પવિત્ર ભાવ હશે કે કેમતેની તુલના કરવી જોઈએ. પવિત્ર સદાચારી માતાપિતાના સંતાનોજ પવિત્ર, નિર્મળ અને શુદ્ધ રહી શકે છે તે પ્રાચીન સિદ્ધાંત હતો. આ સિદ્ધાંતને અર્વાચીન સમયમાં ફેરવી નાંખવામાં આવ્યો છે. પ્રેમના બહાને નિત્ય નવી નવી વાસનાના વિષયસુખ ઈચ્છાય છે. પાપો વિનાનું શુદ્ધ લોહી હોય તેમના સંતાનો મહાન પવિત્ર અને દઢ મનના થાય, તે સિદ્ધાંતો ત્યજ્યા અને ઈન્દ્રિયોના વિષયોને પોષતા સ્ત્રી-પુરુષોના જાતિ-વિજાતિ લગ્નો થવા લાગ્યાં છે તેમજ છૂટાછેડા લઈ, પુનર્લગ્ન થવા લાગ્યાં છે. પરંતુ તેને બહોળા પ્રમાણમાં ઉત્તેજન મળવાથી સ્ત્રી-પુરુષોમાં રૂપ-યૌવન અને વિષયવાસનાની આગ ભડકે બળતાં તેનું શું પરિણામ આવશે, તે કલ્પનાનો વિષય હોઈ પ્રભુ સિવાય ભાવિને કોણ સમજી શકે ?

શંકરભગવાને કામને બાળી મૂક્યો હોવા છતાં તેઓ ગૃહસ્થી, સંસારી અને પરિવારવાળા છે. તે રીતે પવિત્ર વૃત્તિસહિત કામને વશ રાખી ગૃહસ્થી બનવું તે ધર્મ છે પણ કામવૃત્તિના દોર છૂટા મૂકવા તે પાપ છે; અને તે માટે પરસ્ત્રીઓ તરફ સ્ત્રીની દૃષ્ટિએ ન જોતાં પોતાની માતા, ભગિની કે પુત્રીની દૃષ્ટિએ જોવું તેજ હિતાવહ છે. જેને આવી દૃષ્ટિ અને ભાવના પ્રાપ્ત થાય છે તેનેજ પૂર્ણ સાચો અને પરમયોગ સાધ્ય થાય છે.

૦૦૦૦૦

૫૧

શિષ્ય :- વિવેક વડે મન પર કેવી રીતે કાબૂ મેળવી શકાય છે ?

ગુરુદેવ :- વેદાંતમાં આત્મસાક્ષાત્કારના સાધનોમાં પહેલું સાધન વિવેક છે. એટલે નિત્ય અને અનિત્ય વસ્તુની પાકી સમજણ હોવી આવશ્યક છે. જ્યાં સદ્બુદ્ધિ

અને વિવેક હોય ત્યાંજ પતન થતું નથી. બહારથી ધર્મપરાયણ દેખાતા માનવમાં પણ સદ્બુદ્ધિ અને વિવેકની ઊણપ હોય છે. સદ્બુદ્ધિ અને વિવેક બહારથી મળતાં નથી પણ આત્માને આત્મામાં રહેલા આત્મતત્ત્વમાંથી જ તે મળે છે.

કોઈ સંત મહાપુરુષોના આગમન વખતે કેટલા પાપાત્માઓ ભક્તનો સ્વાંગ સજે છે, ટીલાં-ટપકાં આદિ કરે છે, થોડા પૈસાનો વ્યય કરી સારા શ્રદ્ધાશીલ ભક્તનો ઢોંગ કરે છે; આવા દાંભિક મનુષ્યોથી કદાચ જગત છેતરાય પણ અનંત ચક્ષુવાળા જ્ઞાનીપુરુષો છેતરાતા નથી. આમછતાં કદાચ જ્ઞાનીઓ છેતરાય પણ પ્રભુ કદાપિ છેતરાતો નથી. તે કરતાં પણ જે મનુષ્યને દંભ કરવાની અને પોતાના આત્માને છેતરવાની આદત પડી હોય છે, તે આદત ગુપ્ત પાપવૃત્તિઓને પોષણ આપનારી, દુનિયાને મૂર્ખ બનાવનારી, જીવને અધમઆચરણમાં પ્રેરનારી અને અધમદશામાં નાંખનારી બને છે. વિવેક વિનાનો મનુષ્ય પૂંછ વગરના પશુ જેવો છે. વિવેક વિનાનો મનુષ્ય ગુરુકૃપા કે પ્રભુકૃપા મેળવી શકતો નથી, સાચા ધર્મનું પાલન કરી શકતો નથી; કેમકે ક્યાં સમયે ક્યું કાર્ય કરવું જોઈએ, ક્યા સમયે પગે લાગવું જોઈએ, ક્યાં સમયે પૂજન કરવું જોઈએ, ક્યા સમયે પ્રશ્ન પૂછવો જોઈએ, ક્યા સમયે ગુપ્તજ્ઞાન મેળવવું જોઈએ તે વિવેક વિના સમજાતું નથી. જ્યાં વિવેક છે ત્યાં જ કાળનું જ્ઞાન સમજાય છે. જ્યાં મંદ, માત્સર્ય અને અવિવેક હોય છે ત્યાં સાચી ગુરુગમકે ગુરુચાવી મેળવી શકાતી નથી.

ભગવદ્ગીતામાં પણ કહ્યું છે કે :- વિવેકવૃત્તિ દ્વારા મનુષ્ય પોતાની ઉન્નતિ કરવા જાય છે, પરંતુ અવિવેકવાળી વૃત્તિ માનવને સત્યમાર્ગેથી હઠાવી ઘોર અન્યાયને માર્ગે દોરી જાય છે. વળી ગીતાના અધ્યાય ૩, શ્લોક ૩૭માં કથન છે કે :- રજોગુણથી ઉત્પન્ન થયેલો કામતેજ ક્રોધરૂપ છે. તે મહા અકરાંતિયો અર્થાત્ અગ્નિની માફક ભોગોથી ન ધરાનારો મહાપાપી છે. માટે આ સંસારમાં એને જ તું શત્રુ જાણ. તે પછી ભગવાને અર્જુનને સમજાવ્યું કે :- રાગરૂપ આસક્તિથી ઉત્પન્ન થનાર કામાદિ શત્રુઓએજ મનુષ્યની ઈંદ્રિયો તથા મન ઉપર કાબૂ મેળવ્યો છે. માટે એની સત્તામાંથી મનને મુક્ત કરી અને મનની સત્તામાંથી ઈંદ્રિયોને મુક્ત કરી પછી કામાદિ અન્ય ઈંદ્રિયોનો વિનાશ કરવો જોઈએ. ગીતાના અધ્યાય ૩, શ્લોક ૪૨-

જાતમાં ભગવાને કહ્યું છે કે :- શરીર કરતાં ઈંદ્રિયો શ્રેષ્ઠ છે, ઈંદ્રિયો કરતાં મન શ્રેષ્ઠ છે, મન કરતાં બુદ્ધિ શ્રેષ્ઠ છે અને બુદ્ધિ કરતાં પણ આત્મા શ્રેષ્ઠ છે. ભગવાન કહે છે કે બુદ્ધિથી પર અર્થાત્ સર્વ પ્રકારે બળવાન, શ્રેષ્ઠ અને જીદા એવા તારા આત્માને જાણીને બુદ્ધિદ્વારા મનને વશ કરીને, તારી આત્મશક્તિ ઓળખી-ચમકાવીને દુર્જય કામરૂપ શત્રુને તું હણ. કેમકે જ્યાં આત્મિક શક્તિનો ઉપયોગ થાય છે ત્યાં પાપની કે વાસનાની વૃત્તિઓ હોતી નથી, પરંતુ જ્યાં દૈહિક વૃત્તિઓનો ઉપયોગ થાય છે ત્યાંજ બુદ્ધિ મારી જાય છે, મન લલચાય છે, ઈંદ્રિયો વિષયો તરફ ખેંચાય છે અને શરીર પાપમાર્ગમાં પ્રયાણ કરે છે. આજ મતલબનો ઉપદેશ ઉપનિષદમાં પણ છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે :- ઈંદ્રિયો કરતાં ઈંદ્રિયોના વિષયો શ્રેષ્ઠ છે, તેના કરતાં મન શ્રેષ્ઠ છે, મન કરતાં બુદ્ધિ શ્રેષ્ઠ છે, બુદ્ધિ કરતાં આત્મા શ્રેષ્ઠ છે, આત્મા કરતાં આત્મામાં રહેલ કૂટસ્થતત્ત્વ-આત્મબળ શ્રેષ્ઠ છે અને તે કરતાં પરમાત્મા પરમજ્યોતિ શ્રેષ્ઠ છે. માટે મોક્ષેચ્છુઓએ તે ઈંદ્રિયો, ઈંદ્રિયોના વિષયો, મન-બુદ્ધિ અને આત્માને તે કૂટસ્થબ્રહ્મને આધીન બનાવવા, જેથી પાપ મટી પુણ્યોદય થશે અને તેમથતાં તે કૂટસ્થબ્રહ્મ પરમબ્રહ્મ તરફ નિષ્ઠા રાખી રહેલ હોવાથી મોક્ષપ્રાપ્તિ કરાવશે. માટે પ્રથમ ઈંદ્રિયોને વિષયો તરફ જતાં રોકવી, મનને ઈંદ્રિયો તરફ જતાં રોકવું, બુદ્ધિને મન તરફ જતાં રોકવી અને આત્માને બુદ્ધિ તરફ જતો રોકવો, તેજ યોગની પ્રથમભૂમિકા છે. કોઈ શ્વાસદ્વારા શરીરની વૃત્તિઓને અને ઈંદ્રિયોની અપેક્ષાને દબાવે છે, તેને સવિકલ્પ સમાધિ કહે છે અને જે નિત્ય અધોમુખ તરફ જતી વૃત્તિઓને વિષયોમાં જવાની ટેવ પડી છે તેને રોકી પોતાની મનેદ્રિયો ઉપર કાબૂ મેળવે છે, અને આત્માને કૂટસ્થ બ્રહ્મને આધીન બનાવે છે તે નિર્વિકલ્પ સમાધિ છે. અર્થાત્ માનવ-આત્માની અધોમુખી વૃત્તિને ફેરવી ઉર્ધ્વમુખી બનાવવાથી પરમકલ્યાણનો માર્ગ ખુલે છે. આ યોગસાધનાના મૂળ તત્ત્વો છે. એટલે જ્યાં મન અને ઈંદ્રિયો ઉપર બુદ્ધિ કાબૂ મેળવે છે. ત્યાં બુદ્ધિ ઉપર આત્માનો કાબૂ થાય છે તેને પ્રજ્ઞા કહેવાય છે, અને જે આત્મામાં આત્મસમર્પણની ભાવના હોય છે ત્યાં આત્મા ઉપર આત્મકુટસ્થ તત્ત્વ કાબૂ મેળવે છે તેને બ્રહ્મવિદ્ કહેવાય છે. આ રીતે આત્મા ઉપર કાબૂ મળતાં અનેક જન્મોના પાપકર્મો અગ્નિમાં પહેલા લાકડાની માફક

બળીને ભસ્મથાય છે. આત્મજ્યોતિ પ્રદીપ્ત થાય છે અને તે આત્મજ્યોતિ પરમજ્યોતિ તરફ આત્માને પાછળ જોડીને ઊછળે છે. આ રીતે જ્યાં આત્મજ્યોતિની આત્મા પર સત્તા હોય ત્યાં આત્મોદ્ધારના પરમકાર્યો અધિક ઉત્સાહથી થાય છે અને સાધક પોતાનો અને પોતાના પિતૃઓનો ઉદ્ધાર કરે છે. માટે સત્શાસ્ત્રોનો સિદ્ધાંત છે કે :- રાગદ્વેષમય અહંકારવાળી અવિવેક વૃત્તિને દબાવી, વિવેકવૃત્તિને જાગૃત કરવાથી કલ્યાણ થાય છે. જેમનાનું બાળક મળમૂત્રમાં રમે છે પણ જ્યારે તેનામાં અક્કલ આવે છે ત્યારે મળમૂત્ર સાથે રમતું નથી; તેવીજ રીતે સાધક દરેક વિષયમાં દુઃખજ છે એમપોતાના મનબુદ્ધિમાં વિવેકપૂર્વક ઠસાવશે ત્યારે જ તેનું મન વિષયોમાં જતાં અટકશે. પરંતુ વિષયોનું ખરૂં સ્વરૂપ સમજવા માટે વિવેકની ખાસ જરૂર પડે છે.

યાદ રાખો કે :- મન રાગ (મોહ યા મમતા આસક્તિ)ની સાથે ચાલે છે. સર્વ અનર્થોની ઉત્પત્તિ રાગથી થાય છે. જો મનુષ્યમાં રાગ નહિ હોય તો તેનું મન પ્રપંચોમાં ન જાય. પણ રાગ શામાંથી ઉત્પન્ન થાય છે? વિષયમાં ગુણ અને સૌંદર્ય દેખાવાથી રાગ ઉત્પન્ન થાય છે અને તરત જ મન તે વિષયમાં રોકાયેલું રહે છે. પરંતુ જે વિષયમાં મનને દુઃખ અને દોષ દેખાય છે તેમાં મને તિરસ્કાર થાય છે. એટલે તે વિષય તરફ મન જતું જ નથી અને કદાચ મન જાય તો પણ તે વિષયના અવગુણને યાદ કરી મન પાછું હટી જાય છે.

તે ઉપરાંત અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી પણ મન વશ થાય છે. મહર્ષિ પતંજલિએ ‘યોગદર્શન’ માં કહ્યું છે કે :- “અભ્યાસવૈરાગ્યાભ્યાંતન્નિરોધઃ” (સમાધિપાદ ૧૨) અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી ચિત્તનો નિરોધ થાય છે. કેટલાકોનું માનવું છે કે પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો (ક્ષેત્ર-ચક્ષુ-ત્વચા-શ્રોત્ર અને નાસિકા) અને પાંચ કર્મેન્દ્રિયો (વાચા-હાથ-પગ-ગુદા અને ઉપસ્થ) ને વશ કરવાથી મન જીતાય છે પણ તે સાચું નથી. જેમ લડાઈના મેદાનમાં તેના મુખ્ય સેનાપતિને પકડી લેવાથી તેનું બધું લશ્કર પકડાઈ જાય છે તેમમન જીતવાથી પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો અને પાંચ કર્મેન્દ્રિયો અનાયાસે તાબે થઈ જાય છે. માટે પ્રથમમનને જીતવાની ખાસ જરૂર છે.

પ્રથમ વિવેકને સમજતાં શીખો. વિષયો પ્રત્યે તિરસ્કાર માત્ર વિવેકથી જ થાય છે, માટે દરેક સાધકે વિવેક અવશ્ય ધારણ કરવો જોઈએ. મહારાજશ્રી વલ્લભરામે

દરેક વિષય ન્યાય, નીતિ, વિવેક અને વ્યવહારપૂર્વક સમજવા માટે એમના ગ્રંથોમાં ખાસ લખ્યું છે.

૦૦૦૦૦

૫૨

શિષ્ય :- શું મનને કોઈપણ કાર્યમાં રોકેલું રાખવાની ખાસ જરૂર છે ?

ગુરુદેવ :- મનુષ્ય માત્રનું મન કદી નિવૃત્ત બેસી રહેતું નથી. તેને કોઈને કોઈ પ્રકારે કામમાં રોકવું જોઈએ. કેમકે તેને કોઈને કોઈ પ્રકારનું કામજોઈએ છે. જે લોકો પોતાના કાર્યક્ષેત્રમાં અર્થાત્ કર્તવ્ય બજાવવામાં સતત લાગેલા રહે છે, તે અર્જુનની માફક વિજય પ્રાપ્ત કરે છે, પરંતુ જે લોકો મનમાં અનેક પ્રકારના તર્કવિતર્કો અને યોજનાઓ કરે છે, પણ તેનો અમલ કરતા નથી કે પરિશ્રમકરીને પોતાનું કા મદીપી ઉઠે તેવા ભગીરથ પ્રયત્ન કરતા નથી અને તેઓ પોતાના કામને, નામને અને ધર્મક્ષેત્રને વગોવે છે યા વગોવડાવે છે. નીતિશાસ્ત્રનું કથન છે કે :- પરિશ્રમકર્યા વિના તલમાંથી તેલ નીકળતું નથી, રાંધેલા અનાજને હાથ વડે કોળિયા કરી મોંમાં મૂકી ચાવ્યા સિવાય ઓગાળી જવાથી તે પચતું નથી અને તેથી શક્તિ આવતી નથી અર્થાત્ કર્તવ્ય કર્યાથી દેહનું જીવન ટકે છે. તે પ્રમાણે મને શુદ્ધ અને પવિત્ર રાખવા તેને કોઈ પણ કાર્યમાં લગાડેલું જ રાખવું જોઈએ. મનને ઉત્તમવિચારોનો, ઉત્તમસદ્ગુણોનો, ઉત્તમધર્મજ્ઞાનનો ખોરાક મળતો નથી, તેથી મન ખોટા વિચારો તરફ દોરાય છે અને તેવા માણસોને બેઠા બેઠા વિચારો કરીને પોતાનું ભાગ્ય ચમકાવવાની ભાવના કલ્પના માત્ર બની રહે છે. આળસુ તથા કર્મ નહિ કરનારના અને ધીમેથી કામકરનારાના ભાવિનો ઉદય થઈ શકતો નથી. કેમકે શિકાર કરવા ઉઠ્યા વિના જેમસૂતેલા સિંહના મોઢામાં શિકાર આપોઆપ પ્રવેશી જતો નથી, તેમઅવિરત પરિશ્રમન કરનાર આલશુ અને એટી માણસનું ભાગ્ય કલ્પના કલ્પ જાય, તોપણ કરોડો વર્ષે પણ ઉદય પામતું નથી. જે કર્મક્ષેત્ર તરફ વળે છે, કર્તવ્ય બજાવે છે, તેને ધર્મ, ગુરુ, પ્રભુ સહાય કરે છે અને તે વડે તેના ભાગ્યનો ઉદય થાય છે. કર્મ, પ્રારબ્ધ અને ધર્મ યા મહાપુરુષોની સહાય વિના કોઈ મહાન સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરી શકાતી નથી અને પોતાના કાર્યની સિદ્ધિ મેળવ્યા વિના ભાગ્યોદય થતો નથી. આળસુનું ભાગ્ય સર્વદા સૂતેલું જ રહે છે.

(વધુ આવતાં અંકે)

❖ ચૈત્ર સુદ પૂનમ ધર્મધજા મહોત્સવ (અમદાવાદ) ❖

પ્રભુ પરમાત્મા તથા સદ્ગુરુશ્રીઓની કૃપાથી સંવત ૨૦૭૪ના ચૈત્ર સુદ-પૂનમનો ધર્મધજા મહોત્સવ તા. ૩૧-૩-૨૦૧૮ને શનિવારના મંગલ દિવસે આવતો હોવાથી તા. ૩૦-૩-૨૦૧૮ શુક્રવાર તથા તા. ૩૧-૩-૨૦૧૮ ને શનિવાર એમ બે દિવસ માટે આ ધર્મધજા મહોત્સવ ઝંકારેશ્વર મંદિર, વલ્લભવાડી, અમદાવાદ મધ્યે આનંદપૂર્વક ઊજવવામાં આવશે. આ ઉત્સવમાં ભાગ લેવા ઈચ્છતા મુમુક્ષુઓએ તા. ૨૯-૦૩-૨૦૧૮ ગુરુવાર સાંજ સુધીમાં અમદાવાદ આવી રહેવું.

❖ પરમપદ્ નિવાસી જ્ઞાનદાતા સદ્ગુરુશ્રી વલ્લભરામ સંવત્સરી મહોત્સવ (વલ્લભાશ્રમ, અનાવલ) ❖

આપણા સર્વજ્ઞ, સર્વ શક્તિમાન અને પરમહિતકારી સદ્ગુરુશ્રી વલ્લભરામ મહારાજની મોક્ષગમન તિથિ સંવત ૨૦૭૪ના ચૈત્ર વદ ૧૨ ને શુક્રવાર તા. ૧૩-૦૪-૨૦૧૮ ના મંગલ દિવસે આવતી હોવાથી તા. ૧૨-૪-૨૦૧૮ ગુરુવાર તથા તા. ૧૩-૦૪-૨૦૧૮ શુક્રવાર એમ બે દિવસ માટે સંવત્સરી નો ઉત્સવ વલ્લભાશ્રમ, અનાવલ મધ્યે આનંદપૂર્વક ઊજવવામાં આવશે.

આ સંવત્સરી મહોત્સવમાં ધર્મલાભ લેનાર દરેક મુમુક્ષુઓએ તા. ૧૧-૦૪-૨૦૧૮ ની સાંજ સુધીમાં વલ્લભાશ્રમ અનાવલ મુકામે આવી રહેવું.

છુટક નકલ રૂા. ૬-૦૦
વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૭૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2018-2020 Valid up 31-Dec-2020
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
PMG/HQ/012/2018-20 Valid upto 31-12-2020

તુલસીદાસજીએ કહ્યું છે કે :- “સંતહૃદય બસા નિર્મળ વારિ” અર્થાત્ સંતનો બાહ્યવેશ અને દેખાવ યાહે ભલે ગમે તેવો હોય, પરંતુ તેનું હૃદય સ્વચ્છ જળ સમાન નિર્મળ અને મનેદ્વિયો વશમાં હોય છે, તથા આત્મા સ્થિર હોય છે. જેમનૌકા સમુદ્રમાં ચાલે છે પણ સમુદ્રનું જળ નૌકામાં પ્રવેશતું નથી, તે પ્રકારે સંત હૃદય સંસાર સાગરમાં રહે છે, કિંતુ સંસારના તત્વો અને મોહ-બંધનો તેમનામાં રહેતા નથી. કેમકે તેની જીવનનૌકાને ચલાવનાર તે પોતે નથી હોતો પણ પ્રભુ હોય છે. તેથી જ સમયે સમયે કરવાના કાર્યો પ્રભુ ઈચ્છાનુસાર તે કરે છે. કદાચ પોતે ઉતાવળ કરે, પણ પ્રભુ તેને કરાવવા હોય તેટલાંજ અને તેવાંજ કર્મો કરવા દે છે. સંતઆત્મા પ્રભુ પ્રેમસાથેના એકાંત સેવનમાં પરમશુભ અને આનંદનો અનુભવ કરી સંસારમાં વિચરે છે, અને જગતના સર્વ વ્યવહાર કરે છે.

વર્ષ-૧૪, અંક-૦૨, સંવત ૨૦૭૪ ફાગણ સુદ-૧૨, મંગળવાર ૨૭-૦૨-૨૦૧૮

માલિક, મુદ્રક/પ્રકાશક અને તંત્રી : જયવર્ધન રમુજલાલ વ્યાસ
વલ્લભવાડી રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
દ્વારા તા. ૨૭-૦૨-૨૦૧૮ના રોજ પ્રસિધ્ધ કર્યું.
ચેતવણી કાર્યાલય : વલ્લભવાડી, રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
મુદ્રણ સ્થળ : ભવાની ઓફસેટ, ૩/૨૦, કૈલાસ એસ્ટેટ, ઓઢવ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૧૫.